

Haves: Milliarder af dollar

Godheds pris. Verdens lande er i fuld gang med at fastsætte nye FN-mål for en bedre verden. Hvilke områder skal prioriteres og støttes med op mod 700 milliarder dollar? Fra sidelinjen fodrer politologen Bjørn Lomborg og hans tænketank processen med argumenter.

Af Ole Damkjær
od@berlingske.dk

B interview

Hvad skal der til for at redde verden – eller i det mindste gøre den til et bedre sted?

Det forsøger verdens lande og FNs hovedkvarter i New York at finde svar på i en langtrukken proces, der skal munde ud i en række konkrete udviklingsmål for de næste 15 år. Det lyder langhåret, men erfaringerne med de otte FN-mål, som blev udvalgt i år 2000 som fokusområder frem til 2015, er, at det faktisk gør en stor, positiv forskel, når verdens ledere er enige om at prioritere bestemte globale mål. Og dertil kommer, at det handler om penge – rigtig mange penge.

Politologen Bjørn Lomborg, der er blevet kendt verden over for sine ofte Rasmus-Modsat-agtige argumenter i klima- og udviklingsdebatten, følger processen på tæt hold. Ikke som officiel deltager, men som en af de mange lobbyister, der forsøger at få netop deres mærkesag med på den nye liste. Og indtil videre er Bjørn Lomborg og hans tænketank, Copenhagen Consensus Center, godt tilfredse med det, de har opnået.

»FNs generalsekretær, Ban Ki-moon, har oprettet et helt departement til arbejdet med at fastsætte de nye FN-mål. Departementet har fortalt os, at vores rapport er den ene ud af tre, som FN-sekretariatet ser på,« fortæller Bjørn Lomborg, som fra tid til anden er i New York for at møde FNs og FN-landenes forhandlere direkte.

»Det store problem for hele denne FN-proces er, at alle er involveret. Det betyder, at alle gode ting er på bordet. Det seneste dokument har 212 mål, og der er en liste med endnu flere delmål – nemlig omkring 1.400. Så der er brug for nogen, der siger: Stop en halv, måske er der noget, der er bedre end andet,« siger Bjørn Lomborg, der forsøger at kaste det økonomiske argument ind, så de nye FN-mål ikke bliver ren og skær idealisme.

Hvad er efter din mening det vigtigste mål for de næste 15 år?

»Jeg forstår godt, at du spørger, men det, der er vigtigt for os, er at hjælpe FN med at træffe bedre beslutninger, og det gør man ikke ved at fortælle dem, at det er sådan og sådan, I skal gøre. Man gør det forhåbentligt ved at sige, at det er godt med flere informationer om alle de her mål. Hvad er om-

kostningerne,« siger Bjørn Lomborg.

»Det, FN sidder med nu, er som et menukort uden priser på. En enorm menu med retter der alle sammen ser indbydende ud, men hvis man ikke ved, hvad priserne er, har man ikke ret meget at gå efter. Så det, vi gør, er at sætte priser på og i virkeligheden også størrelser – hvor stor en pizza får du, og hvor meget koster den. Vi forsøger at give bedre muligheder for at træffe det politiske valg, som det i sidste ende jo er«.

Der er udbredt enighed om, at 2015-målene – altså de otte FN-mål, der fokuseres på fra år 2000 og 15 år frem – har

Politologen Bjørn Lomborg følger nøje processen med at føre otte globale FN-mål ud i livet. »Det, FN sidder med nu, er som et menukort uden priser på. En enorm menu med retter der alle sammen ser indbydende ud, men hvis man ikke ved, hvad priserne er, har man ikke ret meget at gå efter,« siger han. Foto: Linda Kastrup

haft en positiv effekt. Men der er også kritikere. Hvor står du?

»Det er helt oplagt, at det ikke har været ligegyldigt. Man skal jo huske, at FN udsteder enormt mange løfter og breder sig over et hav af opgaver. Eksempelvis er 2014 FN-året for krystallografi, og det er FN-årtiet for familielandbruget. FN laver enormt mange af den slags ting, som næsten ingen nogensinde hører om, og på den måde har de otte 2015-mål været en næsten særskilt succes, som rigtig mange har hørt om, og som formentlig har betydet, at vi har brugt omkring

Søges: Gode projekter

200 milliarder dollar mere over de seneste 15 år på de her områder, end vi ellers ville have gjort,« påpeger Bjørn Lomborg.

Stor interesse for mål

Han understreger, at de otte nuværende FN-mål alle er veldefinerede og for det meste opnåelige mål – såsom bekæmpelse af fattigdom og af dødelighed blandt børn og kvinder.

»Altså svære at være uenige i. Men målene blev også fastlagt af en snæver kreds af personer, herunder FNs daværende generalsekretær, Kofi Annan, bag lukkede døre. Og fordi det har været en succes, er der så nu rigtig mange, der vil være med til at beslutte, hvad de fremtidige mål skal være,« forklarer Bjørn Lomborg.

Den store interesse skyldes dog også penge.

»Hen over de næste 15 år regner vi med, at verden kommer til at bruge omkring 2,5 trilliarder dollar – altså 2.500 milliarder dollar – i udviklingsbistand, og hvis de kommende mål bare er nogenlunde succesfulde, så kommer de til at sætte sig på en stor del af alle disse penge, og derfor vil alle være med, og alle kæmper for at få netop deres mål med på den endelige liste«, understreger Bjørn Lomborg.

Problemet er, hvis FN ender med for mange mål. For så bliver der ikke for alvor fokuseret på nogen af dem, mener han.

»Man er nødt til at nå frem til en liste med få mål, og det betyder, at man skal fravælge en hel masse, og det synes der ikke at være vilje til – i hvert fald ikke endnu,« vurderer Bjørn Lomborg.

Men hvis du ud fra princippet value for money skulle pege på nogle mål, hvad er det så?
»Bill Gates har sagt, at vi måske bare skal holde fast i de

otte gamle mål, og det tror jeg, at mange har en god mavefornemmelse over. Måske skulle vi sørge for, at endnu færre sulter, at endnu flere børn kommer i skole – langt de fleste er der ganske vist nu, så måske skulle vi gå efter, at børnene lærer mere – og så videre,« siger Bjørn Lomborg.

»Omvendt er der også nogle afgørende udfordringer, der ikke er med i de otte 2015 mål, og en af dem er luftforurening. Det er verdens største miljøproblem, og en af de største dødsårsager. Og det er faktisk endnu mere indendørs end udendørs luftforurening, der er synderen. Eksempelvis er næsten tre milliarder mennesker negativt påvirket af, at de bruger åben ild til opvarmning og madlavning indendørs. Det burde vi fokusere på, og det samme gælder fattigdom, der er den bagvedliggende årsag til næsten alle andre problemer. Er du fattig, så er du også syg, har det dårligt, og næsten alt er skidt. Hvis du ikke er fattig, har du langt større muligheder for næsten alt andet – eksempelvis bedre mad, skolegang til børnene, og du behøver heller ikke at brænde træ eller komøg af inde i dit hus«, mener Bjørn Lomborg, der også peger på frihandel som et godt FN-mål.

»Vi ved, at frihandel er den mest effektive måde at få folk ud af fattigdom på. Det har eksempelvis bragt 680 millioner mennesker ud af fattigdom i Kina.«

Et af de nye mål, der diskuteres internationalt, er lighed. Altså skal der være et FN-mål om at bekæmpe ulighed. Fortalerne, herunder den danske regering, mener, at lighed i et samfund giver økonomisk vækst, blandt andet fordi lighed giver mere politisk stabilitet. Hvordan ser I på det i Copenhagen Consensus Center?

»Det går vi helt udenom. Det er ikke en økonomisk pointe, og det er vigtigt at få sagt, at økonomer ikke kan svare på alt i verden, og lighed er helt åbenlyst langt, langt mere et politisk spørgsmål. Men det også åbenlyst, som du pointerer, at et ulige samfund har mange flere konflikter. Omvendt så er der også problemer med meget lige samfund. De kan stagnere,« svarer Bjørn Lomborg.

Potentiale og prioritering

Lighedsdiskussionen går først og fremmest på graden af lighed i de enkelte lande, men ifølge Bjørn Lomborg er det vigtigt at huske på uligheden globalt.

»Den helt afgørende ulighed er, at der stadig er flere end en milliard mennesker, der lever for under en dollar om dagen. Det giver et utroligt produktionstab eller sagt på en anden måde: Der er fantastisk mange mennesker med et utroligt stort potentiale, der ikke udnyttes, fordi de ikke har mulighederne, ikke har adgang til kapital og til markedet,« siger han.

Jeg kunne forestille mig, at kampen mod CO₂-udledninger og klimaforandringerne vil være blandt de nye FN-mål. Den

➔ fakta

COPENHAGEN CONSENSUS CENTER

● Verdens lande skal blive enige om en række udviklingsmål, der skal fokuseres på fra 2015 til 2030.

● Tænketanken Copenhagen Consensus Center har bedt 57 hold økonomer om at undersøge 19 større områder og cirka 50 mål og finde ud af, om det giver økonomisk mening at satse på dem.

➔ fakta

2015-MÅLENE

● I år 2000 besluttede verdens statsledere på FNs Millenium-topmøde, at de frem til 2015 ville fokusere på otte konkrete udviklingsmål for at sikre en værdig og bæredygtig fremtid for hele verdens befolkning. De otte mål blev kaldt 2015-målene:

- Udrydde fattigdom og sult.
- Sikre grundlæggende uddannelse til alle.
- Fremme ligestilling og styrke kvinders rettigheder.
- Reducere spædbørnsdødeligheden og børnedødeligheden.
- Reducere dødeligheden blandt gravide og fødende kvinder.
- Standse udbredelsen af HIV/AIDS, malaria og andre sygdomme, der truer menneskeheden, inden 2015.
- Sikre en miljøvenlig og bæredygtig udvikling.
- Opbygge et globalt partnerskab for udvikling.

KILDE: FOLKEKIRKENS NØDHJÆLP

kamp kan man jo gribe an på mange måder, men ifølge dig og din tænketank skal det ikke være vedvarende energi. Hvorfor ikke?

»Faktisk er der mange, der argumenterer for, at klimaproblematikken holdes ude af de nye FN-mål og i stedet overlades til klimatopmødet i Paris i slutningen af 2015 – som jo egentlig er en reprise af topmødet i København i 2009. Det har Bill Gates blandt andre argumenteret for, så der er stor usikkerhed om klimaets plads i de nye mål. Men kigger man på de klimamål, der er lige nu, er der gode og mindre gode. Et af de oplagt rigtig gode er at stoppe subsidier til fossile brændstoffer, der fører til overforbrug og belaster staternes budgetter. Der bliver givet over 500 milliarder dollar til den slags subsidier – næsten alt sammen i tredjeverdenslande. Eksempelvis i Saudi-Arabien, Venezuela, Iran, Kina, Indien og et land som Rusland, og det er primært for at holde deres befolkninger i skak. Angiveligt skal subsidierne hjælpe de fattige, men det er jo ikke de fattige, der har biler, så subsidierne understøtter i virkeligheden middelklassen, og det er en rigtig dårlig måde at bruge statsbudgettet på, og det er penge, der kunne være brugt på uddannelse og sundhed,« mener Bjørn Lomborg.

Energi som udvikling

»Til gengæld tales der også meget om, at den tredje verden skal have mere vedvarende energi, men der skal man bare huske, at vedvarende energi er så relativt meget dyrere end fossile brændstoffer – og en dyr måde at skære bare en lille smule CO₂ på – så i virkeligheden er budskabet, at den tredje verden skal betale mere for deres energi, selv om energi – adgang til billig energi – er en af de bedste måder at få udvikling på. Så det virker en lille smule kynisk. Europa får eksempelvis omkring 1,3 procent af sin energi fra sol og vind, men vi vil have, at u-landene skal have meget mere,« siger Bjørn Lomborg, der peger på den amerikanske præsident Obamas løfte om at hjælpe med at elektrificere Afrika.

»Det er fantastisk, for det er der virkelig brug for. Men hvis Obama bruger de omkring ti milliarder dollar, som han planlægger, på vedvarende energi, vil han kunne løfte cirka 20 millioner mennesker ud af mørket. Men hvis Obama i stedet bruger de ti milliarder dollar på gas, kan han løfte 90 millioner ud af energifattigdom. For mig at se kan vi ikke moralsk forsvare at efterlade 70 millioner afrikanere i mørket, fordi vi gerne vil føle os godt tilpas. Nej, nej, det er ikke en energiform, som vi har tænkt os at bruge ret meget herhjemme, men det skal de sørme bruge i Afrika. Det virker ikke rimeligt,« siger Bjørn Lomborg.

Så hvad skal der til for at redde verden – eller i det mindste gøre den til et bedre sted?

Det diplomatiske tovtrækkeri er i fuld gang, og svaret får vi – om ikke før – så i slutningen af næste år, hvor de nuværende FN-mål udløber og skal erstattes af nye.